

Stephen E. Ambrose

D-day: 6 juni 1944

De verdedigers

Begin 1944 was het belangrijkste probleem van Duitsland dat het meer gebied had veroverd dan het kon verdedigen. Hitler, met zijn veroveringsdrang, beval echter dat elke centimeter bezet gebied tot het uiterste verdedigd moest worden. Daarom moest de Wehrmacht haar toevlucht nemen tot improvisatie. De belangrijkste aspecten daarvan waren de inzet van buitenlanders, van Duitse schooljongens en oude mannen, en het bouwen van vaste verdedigingsstellingen. Het Duitse leger ging ook een andere tactiek en andere wapens gebruiken. Het uiterst mobiele leger uit de *Blitzkrieg* van 1940-'41 – met lichte, snelle tanks en een zeer beweeglijke infanterie – veranderde in het logge, vrijwel statische leger van 1944 met zware, langzame tanks en een infanterie die zich ingroef.

Zoals alles in Duitsland was dat het werk van Hitler. Hij had de les van de Eerste Wereldoorlog geleerd – Duitsland kon geen uitputtingsoorlog winnen – en zich de eerste twee jaar van de Tweede Wereldoorlog geconcentreerd op een *Blitzkrieg*. Maar in het najaar van 1941 liep zijn bliksemoorlog in Rusland uit op een mislukking. Vervolgens maakte hij de vergissing – de meest onbegrijpelijke van zijn vele vergissingen – om de Verenigde Staten de oorlog te verklaren in dezelfde week dat het Rode Leger een tegenoffensief begon bij Moskou!¹

In de zomer van 1942 probeerde de Wehrmacht opnieuw een *Blitzkrieg* tegen het Rode Leger, maar nu op een veel kleinere schaal (één legergroep op één front in plaats van drie legergroepen op drie fronten), wat opnieuw op een mislukking uitliep toen het in het najaar begon te sneeuwen. Eind januari 1943 gaven bijna een kwart miljoen Duitse soldaten zich over bij Stalingrad. In juli 1943 lanceerde de Wehrmacht een laatste offensief aan het oostfront, bij Koersk.

Na Koersk had Hitler geen hoop meer op een militaire overwinning tegen de Sovjet-Unie. Dit betekende niet dat zijn zaak hopeloos was. Hij had genoeg ruimte om tijd te winnen aan het oostfront, en op den duur was het onvermijdelijk dat de alliantie tussen Groot-Brittannië, de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten – die merkwaardige alliantie die alleen hij tot stand had kunnen brengen – uiteen zou vallen.

Hitlers dood en de totale nederlaag van Duitsland zouden beslist het einde betekenen van die alliantie, maar Hitler wilde een breuk op een moment dat hij

er nog van kon profiteren. Hij had goede redenen om te geloven dat hem dat ook zou lukken – als hij Stalin maar wist te overtuigen dat hij de Verenigde Staten en Engeland niet kon vertrouwen. In dat geval zou de sovjetleider wel eens tot de conclusie kunnen komen dat de prijs van de overwinning te hoog was als het Rode Leger alléén moest vechten. Zodra het Rode Leger teruggekeerd zou zijn naar zijn posities van juni 1941 – dit wil zeggen dat het Oost-Polen bezet hield – was Stalin misschien wel bereid om vredesonderhandelingen te beginnen, met als uitgangspunt de opdeling van Oost-Europa tussen Duitsland en Rusland.

Tussen augustus 1939 en juni 1941 waren de nazi's en de sovjets partners geweest, verbonden door een alliantie die gebaseerd was op de verdeling van Oost-Europa tussen Duitsland en Rusland. Om terug te keren tot die situatie moest Hitler Stalin ervan overtuigen dat de Wehrmacht nog steeds in staat was om het Rode Leger onaanvaardbare verliezen toe te brengen. Daarvoor had hij meer militairen en materieel nodig. Die moest hij halen aan het westelijk front, en daarom moest de verwachte invasie terug de zee in gedreven worden.

Daarom was D-day kritiek. In *Führerweisung* nr. 51 van 3 november 1943 legde Hitler het haarscherp uit: 'In de afgelopen twee en een half jaar heeft de harde strijd tegen het bolsjewisme het uiterste gevergd van onze militaire middelen en energie. [...] De situatie is nu veranderd. De dreiging uit het oosten is gebleven, maar in het westen tekent zich een nog groter gevaar af: de Anglo-Amerikaanse landing! De uitgestrekte ruimte in het oosten laat ons toe om daar in het uiterste geval enig terreinverlies te lijden, zelfs op grote schaal, zonder dat aan de overlevingskansen van Duitsland een fatale slag wordt toegebracht.

In het westen ligt dat heel anders! Als de vijand er hier in slaagt onze verdediging over een breed front te doorbreken, zijn de gevolgen al snel niet meer te overzien.' Hij bedoelde dat een geslaagd Anglo-Amerikaans offensief in 1944 een directe bedreiging vormde voor het industriële centrum van Duitsland, het Rijn-Roergebied. De steden Keulen, Düsseldorf en Essen liggen dicht bij het zuidoosten van Engeland dan bij Berlijn. Anders gezegd: in de herfst van 1943 lag de frontlijn in het oosten op meer dan 2000 kilometer van Berlijn, terwijl die in het westen op 1000 kilometer van Berlijn lag en slechts op 500 kilometer van Rijn en Roer. Als het Rode Leger in 1944 een succesvolle aanval deed, zouden delen van de Oekraïne en Wit-Rusland onder de voet worden gelopen; deze gebieden waren belangrijk, maar niet cruciaal voor de oorlogskansen van Duitsland. Bij een geslaagd offensief van de Engelsen en de Amerikanen in 1944 zou echter het Rijn-Roergebied veroverd worden, en dat was onmisbaar voor het Duitse oorlogspotentieel.

Bijgevolg, zo meende Hitler, zou de beslissende slag worden uitgevochten aan de Franse kust. ‘Om die reden kan ik het niet langer verantwoorden dat het westen verder verzwakt wordt ten gunste van andere fronten. Ik heb daarom besloten de verdediging in het westen te versterken. [...]’²

Deze beslissing vormde het keerpunt in een beleid dat was ingezet in de herfst van 1940, toen de voorbereidingen voor operatie *Seelöwe*, de invasie van Engeland, werden gestaakt. Vanaf dat moment had de Wehrmacht haar troepensterkte in Frankrijk gereduceerd en steeds meer mannen en materieel overgebracht naar het oostfront.

De redenen van Hitler om in 1944 de prioriteit te verleggen naar het westen waren veeleer politiek dan militair. Op 20 maart zei hij tegen zijn belangrijkste bevelhebbers in het westen: ‘Het vrijdelen van de landingspoging van de vijand is meer dan een zuiver lokale beslissing aan het westelijk front. Het is de enige beslissende factor voor het verdere verloop van de oorlog, en bijgevolg ook voor de uitkomst ervan.’³ Hij verklaarde verder: ‘Als de vijand eenmaal verslagen is, zal hij nooit meer proberen een inval te doen. Nog afgezien van de zware verliezen, zou het hem maanden tijd kosten om een nieuwe poging te organiseren. Bovendien zal een mislukte invasie een vernietigende slag zijn voor het moreel van Britten en Amerikanen. Om te beginnen zal Roosevelt niet herkozen worden – met een beetje geluk belandt hij zelfs ergens in een gevangenis! Verder zal Engeland nóg sneller genoeg krijgen van de oorlog en zal Churchill, toch al een zieke oude man wiens invloed tanende is, er niet in slagen een nieuwe invasie op touw te zetten.’ In dat geval kon de Wehrmacht 45 divisies van het westen naar het oosten overbrengen ‘om de situatie daar radicaal te veranderen. [...] De afloop van de oorlog, en ook het lot van het Rijk, is afhankelijk van elke man die vecht aan het westelijk front!’⁴

Dit was Duitslands enige hoop; beter gezegd, het was de enige hoop van Hitler en de nazi’s. De beslissing om de strijd voort te zetten betekende een ramp voor Duitsland en het Duitse volk. In elk geval zou de Amerikaanse luchtmacht, als het scenario van Hitler bewaarheid was geworden, vanaf haar veilige bases in Engeland begonnen zijn met het afwerpen van atoombommen boven Berlijn en andere Duitse steden. Maar in het begin van 1944 wist nog niemand of en wanneer het Amerikaanse Manhattan Project erin zou slagen de atoombom te maken.

Het probleem van Hitler was niet wat zijn prioriteiten waren, maar hoe hij de komende invasiemacht terug de zee in kon drijven. Dat probleem werd nog verergerd door een heleboel factoren die in één woord zijn samen te vatten: tekorten. Een tekort aan schepen, aan vliegtuigen, aan mankracht, aan kanonnen, aan tanks. Duitsland stond veel zwaarder onder druk dan in de Eerste

Wereldoorlog. In die tijd had Hitler kritiek geuit op de Duitse keizer, omdat die oorlog voerde op twee fronten, maar eind 1943 vocht hij zelf een oorlog uit op drie fronten. In het oosten lagen zijn troepen verspreid over een front van meer dan 2000 kilometer; het front in het Middellandse-Zeegebied, dat zich uitstrekte van het zuiden van Griekenland via Joegoslavië en Italië tot Zuid-Frankrijk, was zelfs 3000 kilometer lang; en in het westen moesten zijn troepen 6000 kilometer kustlijn verdedigen, van Nederland tot het zuiden van de Golf van Biskaje.

In feite was er nog een vierde front – in Duitsland zelf. Door het geallieerde luchtoffensief boven Duitsland werd de Luftwaffe gedwongen zich terug te trekken uit Frankrijk om de Duitse steden te verdedigen. De bombardementen van de geallieerden hadden dan wel geen doorslaggevend effect gehad op de Duitse oorlogsproductie – verre van, want Duitsland verhoogde in 1943 zijn productie van tanks en kanonnen, al ging dat niet snel genoeg om de verliezen goed te maken – maar ze hadden de Luftwaffe wel in het defensief gedrongen.

Dat beviel Hitler niet. Zijn hele persoonlijkheid en de hele Duitse militaire traditie waren gericht op het offensief. Maar aanvallen kon hij niet, tenminste niet zolang zijn geheime wapens nog niet klaar waren. Hij ergerde zich groen en geel, maar hij moest in het defensief blijven.

Dat zat hem zo dwars dat hij enorme blunders begon te maken op strategisch en technologisch gebied. Toen Duitse wetenschappers hem in 1940 vertelden dat het tegen 1945 mogelijk zou zijn een atoombom te maken, beval hij hun het project te staken ‘omdat de oorlog tegen die tijd al lang beslist zou zijn.’ Dat was vrijwel zeker een verstandige beslissing; niet omdat Hitlers voorspelling klopte, maar omdat Duitsland niet beschikte over de nodige grondstoffen om een atoombom te maken. De Duitse wetenschappers gingen aan andere wapens werken; op Hitlers aandringen waren dat offensieve wapens, zoals onderzeeërs met dieselmotoren, onbemande vliegtuigen en raketten. Die *Vergeltungswaffen* kwamen er en werden uiteindelijk ook gebruikt, maar ze speelden zeker geen beslissende rol. De V-2, de allereerste ballistische raket voor de middellange afstand, was helemaal geen militair wapen maar een tuig om terreur te zaaien. (De Scud-raketten die in 1991 door Irak gebruikt werden in de Golfoorlog, waren slechts een licht verbeterde versie hiervan; net als de V-2 waren ze onnauwkeurig en hun explosieve lading was niet groot.)

Hitlers manie om Londen te bombarderen, en zijn onverschilligheid voor de verdediging van de Duitse steden, leidden tot een grote beoordelingsfout die van historische betekenis zou zijn. In mei 1943 was de Me-262 van professor Willy Messerschmitt, een jachtvliegtuig met twee straalmotoren, klaar om in serieproductie te worden genomen. De Me-262 had een kruissnelheid van ruim 800 km/u, bijna 200 km/u meer dan om het even welk vliegtuig van de

geallieerden, en was uitgerust met vier stuks 30mm-geschut. *Reichsmarschall* Hermann Goering zag er wel wat in, maar ook Hitler moest het ermee eens zijn. Die was al te vaak bedrogen geweest door de loze beloften van Goering, en pas in december 1943 woonde hij een demonstratie bij van de 262. Hitler was onder de indruk, maar hij wilde een bommenwerper om Londen aan te vallen; geen jachtvliegtuig om Duitsland te verdedigen. Toen Goering hem verzekerde dat de 262 kon worden omgebouwd tot jet-bommenwerper, raakte Hitler helemaal in vervoering over wat een dergelijk vliegtuig zou kunnen aanrichten in Londen – én in Frankrijk, als daar de verwachte geallieerde landingen plaatsvonden.

Goering wist echter niet waarover hij praatte: Messerschmitt kon van een gevechtsvliegtuig geen bommenwerper maken, en een groter straalvliegtuig was technologisch nog niet haalbaar. Hij negeerde Hitlers bevel en liet de Messerschmitt-fabrieken starten met de productie van de Me-262, waarvan er tegen april 1944 zowat 120 gereed waren. Toen Hitler dat hoorde, riep hij Goering tot de orde en beval dat de 262 géén gevechtsvliegtuig mocht zijn en ook niet zo genoemd mocht worden – het vliegtuig moest de naam *Blitzbomber* krijgen.

De volgende zes maanden ondernam Messerschmitt vertwijfelde pogingen om van het gevechtsvliegtuig een bommenwerper te maken. Dat lukte niet. Uiteindelijk gaf Hitler in november 1944 toestemming voor het formeren van de eerste gevechtseenheid van straaljagers. Maar tegen die tijd was het aantal gevechtspiloten gedecimeerd, het transportsysteem was een puinhoop en de brandstofbronnen waren bijna geheel uitgeput.* De Luftwaffe zou er niet in slagen meer dan een symbolische strijdmacht de lucht in te sturen vóór de totale ineenstorting van het Rijk.

De Duitsers produceerden meer dan duizend Me-262's, maar pas in de laatste zes weken van de oorlog konden er tot honderd tegelijk ingezet worden. Een geheim rapport van 1960 aan de Amerikaanse president Dwight Eisenhower verklaarde: 'In die periode cirkelden de Duitsers letterlijk om onze gevechtsvliegtuigen heen en konden ze volledig ongestraft onze formaties bommenwerpers aan flarden schieten. [...] Bij de aanval van 18 maart [1945] op Berlijn bijvoorbeeld werden 1250 B-17's geëscorteerd door bijna evenveel jachtvliegtuigen. Ze werden aangevallen door één enkel eskader Me-262's die 25 bommenwerpers en 5 gevechtsvliegtuigen neerhaalden, hoewel wij een numerieke overmacht hadden van wel honderd tegen één. De Duitsers verloren geen enkel vliegtuig.'

* De straaljagers gebruikten synthetische brandstof, waarvoor onder meer de hele Duitse aardappelooft van 1944 werd verwerkt tot alcohol. Voor deze dwaasheid betaalde het Duitse volk in 1945 met een verschrikkelijke hongersnood.

Dit rapport (dat Eisenhower had laten opstellen voor persoonlijk gebruik) werd geschreven door stafofficier Ralph Williams van het Witte Huis. Hij vertelde dat hij gesproken had met generaal Carl Spaatz, in de Tweede Wereldoorlog bevelhebber van het Achtste Luchtleger. ‘Spaatz gaf grif toe dat de Amerikaanse gevechtsvliegtuigen geen partij waren voor de Duitse straaljagers. Hij zei ook dat de Duitsers, als ze in staat waren geweest grote aantallen gevechtsvliegtuigen in te zetten bij de Franse kust, het overwicht in de lucht van de Amerikanen hadden kunnen afnemen en zodoende de landingen in Normandië dwarsbomen of zelfs de geallieerden dwingen Europa binnen te vallen via de Italiaanse route.’⁵

Dat gebeurde echter niet; in juni 1944 waren boven Frankrijk en het Kanaal geen Duitse straaljagers te bespeuren en maar heel weinig propellervliegtuigen. Er werden toen ook niet veel Duitse oorlogsschepen ingezet, behalve een klein aantal *Schnellboote*: een grotere versie van de Amerikaanse patrouilleboot (*PT boat*), bijna zo groot als een escortevaartuig en door de geallieerden *E boat* genoemd (waarbij de *E* stond voor *Enemy*). Ze waren erg snel, konden mijnen leggen en torpedo’s afschieten. Naast het inzetten van die *S-Boote* was het leggen van mijnenvelden de enige bijdrage van de Duitse marine aan de verdediging van Fort Europa.

Zonder luchtmacht en marine waren de Duitse verdedigers van Fort Europa bijna letterlijk blind, zodat ze zich moesten verspreiden om elke mogelijke landingsplaats te verdedigen. Doordat de geallieerden de zee en het luchtruim beheersten, waren ze ongekend mobiel en in staat om hun tegenstander te verrassen; het kwam erop neer dat zij wisten waar en wanneer de strijd zou worden uitgevochten en de Duitsers niet.

In de Eerste Wereldoorlog was het onmogelijk de voorbereidingen voor een massaal offensief verborgen te houden. Het verplaatsen en verzamelen van troepen nam weken in beslag en het opstellen van de artillerie duurde verschillende dagen; tegen de tijd dat het offensief kon beginnen, wisten de verdedigers waar en wanneer het zou plaatsvinden en konden ze hun stellingen op dat punt versterken. Maar in het voorjaar van 1944 konden de Duitsers alleen maar gissen naar de plaats en het tijdstip van de aanval.

Hitlers geestelijke mentor, Frederik de Grote, had al gewaarschuwd: ‘Wie alles verdedigt, verdedigt niets.’⁶

De verspilling van mensen en materieel aan het oostfront dwong Hitler ertoe deze waarschuwing van Frederik de Grote in de wind te slaan en zich aan het westelijk front te concentreren op vaste versterkingen. De verliezen van de Wehrmacht aan het oostfront waren verbijsterend. In juni 1941 waren de Duitsers Rusland binnengevallen met 3,3 miljoen soldaten; tegen eind 1943 waren er

al bijna 3 miljoen uitgeschakeld, waarvan ongeveer een derde voorgoed (dood, vermist, krijgsgevangen of ongeschikt voor de strijd door zware verwondingen). Er werden verwoede pogingen gedaan om deze verliezen te compenseren door het weghalen van troepen uit Frankrijk en het oproepen van nieuwe dienstplichtigen in Duitsland – maar na de slag om Koersk (op Verdun na de grootste slag uit de geschiedenis, met meer dan 2 miljoen soldaten) beschikte de Wehrmacht nog maar over 2,5 miljoen man in het oosten. Die moesten een front verdedigen dat bijna 2000 kilometer lang was, van Leningrad in het noorden tot de Zwarte Zee in het zuiden.

Bij de Duitse inval in de Sovjet-Unie ging de Wehrmacht prat op haar ‘raszuiverheid’. Door de dringende behoefte aan nieuwe troepen moest deze visie echter drastisch gewijzigd en uiteindelijk opgegeven worden. Eerst moesten zogeheten *Volksdeutsche* (etnische Duitsers) uit Polen en de Balkanlanden zich ‘vrijwillig’ aanmelden. Ze werden ingedeeld als *Abteilung 3 der Deutschen Volksliste*, wat betekende dat ze voor een proefperiode van tien jaar de Duitse nationaliteit kregen en in Duitse krijgsdienst mochten, maar de hoogste rang die ze konden bereiken was die van soldaat eerste klas. In 1942-’43 werd agressief geronseld in de bezette gebieden van de Sovjet-Unie, met als inzet de strijd tegen het communisme; aanvankelijk was het daarom niet helemaal ten onrechte dat deze rekruten werden aangeduid als *Freiwillige*, omdat mannen uit de westelijke republieken van het sovjetrijk in het Duitse leger gingen om tegen Stalin te vechten. Nadat de Duitse terugtocht was begonnen kwamen er minder *Freiwillige* en meer *Hilfswillige* (hulptroepen), die werden geworven onder de bewoners van de bezette gebieden en onder militairen van het Rode Leger die krijgsgevangen gemaakt waren. Begin 1944 had de Wehrmacht ‘vrijwilligers’ uit Frankrijk, Italië, Kroatië, Hongarije, Roemenië, Polen, Finland, Estland, Letland, Litouwen, Aziatisch Rusland, Noord-Afrika, Rusland, Oekraïne, Roethenië, de islamitische republieken van de Sovjet-Unie, en daarnaast Wolga-Tataren, Wolga-Finnen, Krim-Tataren en zelfs Indiërs.

De zogeheten *Ostbataillone* bleken na de Duitse nederlaag bij Koersk steeds minder betrouwbaar; daarom werden ze naar Frankrijk gestuurd en vervangen door Duitse troepen. Luitenant Robert Brewer van het 506de Amerikaanse Infanterieregiment Parachutisten, 101ste Luchtlandingsdivisie, nam bij de invasie op Utah Beach vier Aziaten in Wehrmacht-uniform gevangen. Niemand sprak hun taal; uiteindelijk bleek het om Koreanen te gaan. Hoe kwamen Koreanen er in ’s hemelsnaam toe voor Hitler te gaan vechten bij de verdediging van Frankrijk tegen de Amerikanen? Waarschijnlijk gingen de mannen in 1938 in het Japanse leger als dienstplichtigen (Korea was indertijd een Japanse kolonie), werden ze in 1939 bij de grensgevechten tussen Japan en de Sovjet-Unie gevangengenomen door de Russen, gedwongen te gaan vechten in het

Rode Leger, daarna in 1941 bij Moskou gevangengenomen door de Duitsers, gedwongen in de Wehrmacht te gaan vechten en uiteindelijk naar Frankrijk gestuurd.⁷ (Luitenant Brewer heeft nooit kunnen achterhalen wat er met hen is gebeurd nadat ze door de Amerikanen gevangen werden genomen. Vermoedelijk zijn ze teruggestuurd naar Korea. In dat geval zullen ze vrijwel zeker weer in dienst hebben ontmoet, in het Zuid-Koreaanse dan wel het Noord-Koreaanse leger. Het is dus goed mogelijk dat ze in 1950 weer in de strijd werden gegooid, met of tegen het Amerikaanse leger, afhankelijk uit welk deel van Korea ze afkomstig waren. Zo grillig was de politiek in de twintigste eeuw.) Tegen juni 1944 behoorde een op de zes Duitse soldaten in Frankrijk tot een *Ostbataillon*.

Daarnaast versoepelde de Wehrmacht de fysieke vereisten, zodat er meer rasechte Duitsers naar het leger konden. Mannen met maag- en longkwalen werden naar het front gestuurd. De herstelperiode na een verwonding werd korter, evenals de opleidingstijd van rekruten. De leeftijdsgrenzen werden aan beide kanten opgerekt; in december 1943 telde het Duitse leger 4.270.000 soldaten, van wie er meer dan anderhalf miljoen ouder waren dan 34. In de 709de Divisie, die op het schiereiland Cotentin lag, was de gemiddelde leeftijd 36 jaar; in de Wehrmacht als geheel was dat 31,5 jaar en in het Amerikaanse leger 25,5 jaar. Inmiddels werden de lichten 1925 en 1926 opgeroepen.⁸

Deze wanhoopsmaatregelen hadden als gevolg dat de Wehrmacht niet beschikte over de nodige middelen voor een diepteverdediging, gebaseerd op tegenaanvallen en tegenoffensieven. Ze had te weinig kwaliteitstroepen, was te weinig mobiel en had onvoldoende gepantserd materieel. Oude mannen, jongens en buitenlanders waren alleen bruikbaar in loopgraven of betonnen versterkingen – met achter hen Duitse onderofficieren, het pistool in de hand, klaar om iedereen die zijn post verliet neer te schieten.

In 1930 had Hitler de Wehrmacht omschreven als ‘een leger zoals de wereld er nog nooit een gezien heeft.’ Daarvan was eind 1943 absoluut geen sprake meer. Volgens het Amerikaans ministerie van Oorlog bestonden er ‘verschillende types van Duitse militairen. [...] De veteranen die al vele fronten en vele terugtochten hebben meegemaakt zijn vroegoud, oorlogsmoe en cynisch. Ze zijn ontmoedigd en gedesillusioneerd, ofwel te zeer afgestompt om zelf na te denken. Niettemin zijn ze doorgewinterde militairen, in de meeste gevallen onderofficier, die hun taken efficiënt uitvoeren.

De nieuwe rekruten, behalve in sommige uitgelezen eenheden van de SS (*Schutzstaffel*), zijn te jong of te oud en hebben vaak een zwakke gezondheid. Ze zijn slecht getraind wegens tijdgebrek, maar de heel jonge soldaten compenseren dat met een aan waanzin grenzend fanatisme. De ouderen worden

gedreven door de angst voor wat er volgens de propaganda met hun vaderland zal gebeuren als de geallieerden winnen, en meer nog door de angst voor wat er met hen en hun familie zal gebeuren als ze de bevelen niet nauwgezet opvolgen. Zelfs bejaarden en zieken dragen dus tot op zekere hoogte bij aan de oorlogsinspanningen, met de moed van de wanhoop.

Het Duitse opperbevel is er zeer goed in geslaagd deze verschillende types in te zetten waar ze het best op hun plaats zijn, en degenen te selecteren die moeten dienen als kanonnenvlees. Zij krijgen te horen dat ze moeten standhouden tot de laatste man, terwijl de elite-eenheden (die nu vrijwel geheel deel uitmaken van de *Waffen-SS*) zoveel mogelijk gespaard worden. De Duitse militairen in deze eenheden behoren tot een bevoorrechte categorie en vormen de ruggraat van de Duitse strijdkrachten. Zij hebben gezworen dat ze zich nooit zullen overgeven, en ze hebben geen andere morele code dan de trouw aan de organisatie. Hun meedogenloosheid kent geen grenzen.⁹

Behalve naar de *Waffen-SS* gingen de beste jonge rekruten naar de *Fallschirmjäger*- of de pantsereenheden. Deze keurtroepen waren door nazi-Duitsland zorgvuldig opgeleid voor hun taak. De soldaten waren geboren tussen 1920 en 1925 en opgegroeid in Hitler-Duitsland, waar ze de constante massale propaganda hadden ondergaan en lid waren geweest van de nazi-jeugdbeweging. Ze vormden eersteklas gevechtseenheden, voorzien van de beste uitrusting – en wat Duitsland produceerde op het gebied van lichte wapens, pantservoertuigen en artillerie, behoorde tot het beste van de wereld.

In kustverdedigingen die van nature al sterk waren en door uitstekende Duitse technici nog versterkt werden, konden zelfs tweede- en derderangstroepen een aanvalsmacht zware verliezen toebrengen. Hitler verklaarde ronduit dat het de plicht van een militair was ‘stand te houden tot de dood.’¹⁰ Dat was de mentaliteit van de Eerste Wereldoorlog, totaal anders dan die van de *Blitzkrieg*; een mentaliteit ook die niet paste bij het tijdperk van tanks en andere pantservoertuigen, maar die gezien de stand van zaken onvermijdelijk was. Het Duitse concept had toch nog enige geloofwaardigheid dankzij het plan om de *Waffen-SS*, paratroepen en pantsers in te zetten voor een onmiddellijke tegenaanval. Eind 1943 waren deze troepen nog altijd aan het oostfront of in Duitsland, maar de *Führerweisung* van 3 november 1943 hield in dat een groot deel daarvan, en misschien wel voldoende, vlak achter de Atlantikwall paraat zou staan als de aanval begon.

Reeds in maart 1942 had Hitler het basisprincipe uiteengezet in *Führerweisung* nr. 40. De verdedigingswerken en de inzet van de troepen langs de Atlantische kust dienden zo georganiseerd te worden dat elke invasie poging nog vóór of toch onmiddellijk na de landing verijdeld kon worden.¹¹ In augustus 1942 bepaalde hij dat de bouw van versterkingen in Frankrijk met *Fanatismus*